

МКУ «Управление образования» ИКМО «Лениногорский муниципальный район» Республики Татарстан
Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования
«Центр внешкольной работы» муниципального образования
«Лениногорский муниципальный район» Республики Татарстан

Принято
на заседании педсовета ЦВР
Протокол № 1 от 1 сентября 2021г

Приказ № 53/ОД от 1 сентября 2021г.

**Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая программа
Художественного направления
«Шаян сэхнэ»
Возрастная категория учащихся 10-14 лет
Срок реализации – 1 год**

Автор-составитель:
педагог дополнительного образования
Мифтахова Гульфия Ринатовна

село Шугурово, 2021 год

Аңлатма язуы

Эш программасы түбәндәге норматив-хокук документларынага нигезләнәп төзелде:

- Конвенция о правах ребенка
- Конституция Российской Федерации (статьи 9,36,42,58,71,72,114)
- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации»
- Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы СанПиН 2.4.4.3172-14
- Концепция развития дополнительного образования детей (от 04.09.2014)
- Стратегия развития воспитания в Российской Федерации на период до 2025 года
- Указ Президента Российской Федерации от 29 мая 2017 года № 240 "Об объявлении в Российской Федерации Десятилетия детства"
- Приказ МО и Н РФ от 09.11.2018г № 196 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам»
- Закон Республики Татарстан № 68-ЗРТ от 22 июля 2013 года «Об образовании»
- Постановление КБ РТ от 12 октября 2011 №846 «О внесении изменений в отдельные постановления КБ РТ»
- Приказ МО и Н РТ № 1465/14 от 20 марта 2014 года «Об утверждении Модельного стандарта качества муниципальной услуги по организации предоставления дополнительного образования детей в многопрофильных организациях дополнительного образования»
- Устав МБУ ДО «Центр внешкольной работы» МО «ЛМР» РТ
- Положение о разработке дополнительных общеобразовательных программ в МБУ ДО «Центр внешкольной работы» МО «ЛМР» РТ

М.Горький исемендәге Зеленая Роща гомуми урта белем бирү мәктәбе «Шаян сәхнә» драма түгәрәгенә эш планы. Бу түгәрәк укучыларның артистлык сәләтен, сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен, логик фикерләүләрен үстерү максатыннан чыгып оештырыла. «Шаян сәхнә» драма түгәрәге, исеменнән үк күренгәнчә, театр, сәнгать, жыр-бию яратучы укучылар өчен оештырыла. Бу түгәрәк шулай ук сәхнә серләренә төшенү, кулдан матур киёмнәр әзерләү һәм зәвыклы киенү, тамашачылар алдында үз-үзеңне тотарга өйрәнү бурычларын үз эченә ала.

Түгәрәктә сәләтле балалар белән күмәкләп, шулай ук индивидуаль эшләр дә урын алган. Чөнки мәктәпкә бездә сәнгать сөюче балалар бик күп, араларында матур жырлаучылар, биюгә оста кызлар-малайлар бар. Шундыйларны сайлап алып һәм теләк-хыялларын истә тотып эшләр уңышлы булып дигән фикергә килдем. Әлеге программага нигезләнеп үткәрелгән түгәрәк эше укучыларга ярдәм итәр, матур сөйләм, аралаша, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтер дип ышанам. Укучыларның активлыгын, ижади эшчәнлеген, кызыксынучанлыгын үстерүгә күнекмәләр формалаштыруга төрле ижади биремнәр, күнегүләр бирелә, эзләнү методы кулланыла. Түгәрәктә йөрүче укучыларны балалар шагыйрьләре, әсәрләре белән тирәнрәк тыныштыру,

аларның әсәрләрен күбрәк уку теләге уяту максатлары да күздә тотылды. Укучылар шулай ук үткән темалар ярдәмендә ижади эш итеп шигырь, әдәби әсәр, мәсәл укырга өйрәнәп, сәхнәдә күрә белү, тыңлый һәм ишетә белү күнекмәләрен үстерә ала.

«**Шаян сәхнә**» драма түгәрәге берләшмәсе 10-14 яшьлек укучылар өчен оештырыла. Дәрәсләр атнага 4 сәгать хисабыннан. (Барлығы 112 сәгать)

«**Шаян сәхнә**» түгәрәге программасының актуальлеге: Кереп баручы стандартларының яңалыгы - белем һәм тәрбия алуда универсаль гамәлләрнең берсе коммуникатив гамәлләрнең камил формалашуы. Ягъни, баланың үз фикерен диалогта һәм монолог рәвешендә башкаларга дәлил итеп, әңгәмәдәшен кимсетмәслек итеп житкерә белүгә әзерләү. Бу таләп - түгәрәкнең актуальлеген раслаучы мөһим дәлил дә. Балаларны берләштерүдә, зурлар белән аралашуға өйрәтүдә, сөйләм телен үстерүдә, жәмгыятьтә үзен-үзе тота белеп, актив һәм сәләтле кеше булып үсүендә сәхнәләштерү эшчәнлегенең әһәмияте бик зур.

1. Балаларның милли культура, театр, артистлар дөнъясы турында күп мәгълүмат белүе.
2. Сәхнәләштерү уеннарын үзләштерү ярдәмендә балаларның интонацияләре яхшыру, башка катнашучылар белән аралашу осталыклары арту, килешү, конфликтлы ситуацияләргә чишә белү мөмкинлекләре туу. Балаларның бәйләнешле сөйләм телләре үсү.
3. Сәхнә тормышында үзгәргән иркен тоту күнекмәләренә төшенү
4. Үз туган ягының сәнгать кешеләре турында мәгълүмат алу.
5. Практика белән теорияне кушып, тулыландыра алу мөмкинлеге булу.
6. Гаилә белән мәктәп арасында жылы мөнәсәбәт тудыру.

Өстәмә белем бирү программасының юнәлеше-сәнгатьле сөйләм

Максат:

Шәхес формалаштыруга юнәлтелгән технология аша укучыларда әдәбиятка-сәнгатькә мөһабәт тәрбияләп, ижади үсешләрен булдыру. Һөнәри омтылышларын, сәләтләрен ачарга, матур сөйли, үз фикерләрен эзлекле әйтергә өйрәтү. Театр сәнгәтенә мөһабәт тәрбияләү.

Үстерелешле максат :

1. Сәнгатьле уку һәм сөйләм күнекмәләрен үстерү.
2. Ижади сәләтләрен үстерү һәм тирәнәйтү.
3. Сәхнә осталыгын үстерү өстендә эшләү

Бурычлар:

- Укучыларны түгәрәк эшенә жәлеп итү, театр белән кызыксыну уяту.
- Сәнгать эсәрләренә мэхәббәт уяту.
- Укучыларның артистлык сәләтен, ижади талантларын күрә, уңышларга дәрт уята алуға ирешү.
 - Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү.
 - Аеруча балалар өчен язылган һәм классик эсәрләр сәхнәләштерү, ижат итү.
 - Төрле бәйге-ярышларда, ата-аналар, балалар бакчаларында тәрбияләнүчеләр алдында чыгышлар ясау.
 - Сүз сәнгатеннән алган белемнән тагы да тирәнәйтү, гомумиләштерү
 - Акыл үсешә белән сөйләм теленә үсешен үстерү, персонажлар сөйләмен сәнгатьле итеп сөйләү өстендә эшләү, баланың сүз байлыгы арттыру, аваз культураны, интонацияле сөйләү тәрбияләү;
 - хәрәкәт күнекмәләрен формалаштыру;
 - сәхнәләштерү эшчәнлегенә тотрыклы кызыксынуны үстерү ;
 - мимика, ишарәләр, хәрәкәтләр, интонация тәэсирле чараларын кабатлау теләге тудыру.
 - музыка һәм хореография сәнгате нигезләре белән танышу;
 - укучыларда эстетик, әхлак һәм хезмәт тәрбиясен тормышка ашыру;
 - балаларның сәламәтлеген яхшырту;
 - сәнгатькә кызыксыну һәм мэхәббәт тәрбияләү.

Түгәрәк дәресләре төрле формада уткәрелә. Күбрәк теоретик һәм практик юнәлештә эш башкарыла. Дәрес-әңгәмә, дәрес-очрашу, дәрес-экскурсияләр үткәрү дә күздә тотыла. Төп игътибар балаларның ижади сәләтен үстерүгә, аларны милли жанлы, милли рухлы итеп тәрбияләүгә, сәнгатьле һәм образлы сөйләм формалаштыруга, мөстәкыйль шәхес үстерүгә, әзерләүгә юнәлтелә.

Уку елы ахырында укучылар белергә тиеш :

1. Театр сәнгате, анын төп үзенчәлеге.
2. Татар театр сәнгате, анын тәүге адымнары, формалашу чоры, үткән юлы.
3. Милли театрыбыз, анын беренче карлыгачлары (Язучы-драматурглары, артист-актерлары, режиссерлары).
4. Драма жанрлары.
5. Классик драма эсәрләре, классик драматурглар ижаты.
6. Актерлык бурычы, образга керү һәм тоемлап сөйләү.
7. Режиссер күрсәтмәләрен аңлый, үти белү.
8. Мәдәниятне аңлый белүче, ижади талантлы, әхлак сыйфатларына ия кеше булу.

Көтелгән нәтижәләр һәм аларны тикшерү төрләре.

1. Театр сэнгатен башка сэнгать төрлөрәннән аера.
2. Татар театры тарихы, үткән юлы белән таныш.
3. Сэнгатьле сөйли, образга керә.
4. Актерлык талантына ия.
5. Ижади һәм мөстәкыйль эшли, үз киңәшләрен башкаларга да бирә ала.
6. Драма төрлөрән аера, классик әсәрләрен аңлай.
7. Сәхнә тормышы белән таныш, башка милләт театрлары белән дә кызыксына.

Программаның эчтәлегә

I. Кереш. (2 сәг.)

Кереш дәрес. Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткәрү.

II. Без - яшь артистлар. (14 сәг.)

Укучыларның сэнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы турында сөйләшү, язмалардан чыгышлар карау. Сәхнәдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре

Татар халык ижаты белән танышу. Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә жырлар, биоләр өйрәнү. Костюмнар эзерләү.

III. Сәхнә уеннары. (12 сәг.)

Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълумат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую.

Балаларны парлы, күмәк биоләргә өйрәтү (бию элементларын кабатлау, көйгә басу, киёмнәр эзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау. . "Туган тел көне", Бөек татар язучылары һәм шагыйрьләренә туган көннәрен билгеләп үтү, кичәләр оештыру. Милли бәйрәмнәр "Нәүрүз", "Карга боткасы". һ.б уздыру

IV. Театр сэнгате, аның төп үзенчәлегә(14)

Татар театры тарихы, аның беренче адымнары, үткән юлы

Татар театрының бүтүнгесе

Драма жанры төрләре

Әсәрне ижат итәргә эзерләү, актерлык серләрен өйрәнү

Әсәрне сәхнәгә кую (актерлык талантын тикшерү, ныгыту)

Экскурсия, очрашулар

Театр бәйгеләренә эзерләнү

V. Сәламәт тәндә сәламәт акыл. (2 сәг.)

Кызыклы спорт уеннары өйрәтү, күңелле ярыш-эстафета оештыру. Ярыш өчен киёмнәр, эмблема эзерләү.

Спорт уеннары барышында тәнәфесләр вакытында катнашу өчен биючеләр эзерләү. (Кечкенә һәм өлкән группаларга бүлеп.)

VI. "Сәламәтлек театры" конкурсына театр. (14 сәг.)

Театр атналыгы оештыру (атналык программасы аерым төзелә). .

"Сәламәтлек театры" конкурсында катнашу өчен сценарийлар эзерләү,яки сайлау.

Балалар өчен язылган жырлар тыңлау (кассета, караокедан). Иң матур жырларны өйрәнү, сәхнәдә башкарырга (аерым, күмәк) эзерләнү. Жырга карата киёмнәр сайлау.

Кызлар-малайлар белән парлы вальс өйрәнүне дәвам итү.

VII. "Без табигать баласы" Экологик тема. (14 сәг.)

Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте. Табигатьне саклауга өлеш кертү: тирә-юньнең чисталыгын саклау, агачлар утырту, чишмәләрне чистарту, кошларга, жәнлекләргә карата мәрхәмәтле булырга кирәклеген төшендерү.

Экологик темага кичә үткәрү. "Кошларны танийсыңмы? дип исемләнгән музыкаль театр-тамаша өйрәнү, чыгыш ясау.

VIII. Театрлар карау (2 сәг.)

IX. Сәхнә серләренә өйрәнү. Видеоязмалар карау.(36 сәг.)

. К.Тинчуринның "Зәңгәр шәл" әсәре, "Чәчәкләр аланында" сәхнә уенының эчтәлегенә белән танышу, Хайваннар турында татар халык әкиятләре белән танышу."Иң якын жан дуслар", Мәкальләр дөнъясына сәяхәт, «Мәңге яши Тукай безнең күңелләрдә!», Уен «Театр – экспромт»: «Колобок». Театрларның төрләре белән танышу:Курчак театры,Музыкаль театрлар, Цирк театры, Рольләр өстендә эш,Репетицияләр, Дикорацияләр өстендә эш, Костюмнар эзерләү.Дикция. Интонация. Сөйләм темпы. Рифма. Ритм.Импровизация.Диалог. Монолог.

X.Йомгаклау. (2 сәг.)

Тематик планлаштыру

№	Темалар	Сәгатьләр саны		барлыгы	аттестация /контроль формасы
		теория	практика		
I.Кереш дәрес (2 сәгать)					

1	Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткәрү.	2		2	Сорап чыгу (опрос)
II. Без - яшь артистлар. (14 сәг.)					
2	Сәнгатьле сөйләм күнекмәләре өстендә эш			2	әңгәмә
3	Сәхнә серләренә өйрәнү.	1	1	2	әңгәмә
4	Сәхнәдә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре	1	1	2	әңгәмә
5	Киенү-бизәнү осталыгы	1	1	2	Сорап чыгу
6	Язмалардан чыгышлар карау. Индивидуаль рәвештә жырлар, биоләр өйрәнү		2	2	чыгыш
7	Татар халык ижаты белән танышу	2		2	әңгәмә
8	Костюмнар әзерләү		2	2	Сорап чыгу
VII. "Без табигать баласы" Экологик тема (14 сәгать)					
9	Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте	2		2	әңгәмә
10	Табигать һәм без	1	1	2	әңгәмә
11	Кошларны танийсыңмы? дип исемләнгән музыкаль театр-тамаша	1	1	2	Чыгыш- әңгәмә
12	Сәнгатьле сөйләм күнекмәләре өстендә эш. Рольләр өстендә эш	1	1	2	Чыгыш- әңгәмә
13	Репетицияләр ясау	1	1	2	чыгыш
14	Костюмнар әзерләү	1	1	2	
15	Кошларны танийсыңмы? дип исемләнгән музыкаль театр-тамаша белән сәхнәдә чыгыш ясау	1	1	2	чыгыш
VIII. Театрлар карау (2 сәг.)					

16	Туфан Миңнуллин “Элдермештэн Элмэндэр” театрын карау	1	1	2	Сорап чыгу
IX. Сəхнə серлəренə ɵйрəнү. Видеоязмалар карау (78 сəг.)					
17	К.Тинчуринның “Зəңгэр шəl” əсəрен видеоязмадан карау	2		2	Чыгыш- əңгəмə
18	К.Тинчуринның “Зəңгэр шəl” əсəреннən ɵзекне уку	1	1	2	əңгəмə
19	Рольлэр бɵлү Рольлэр ɵстендə эш Репетициялэр	1	1	2	Əңгəмə, чыг ыш
20	Дикорациялэр ɵстендə эш.	1	1	2	Сорап чыгу
21	Костюмнар əзерлəү	1	1	2	əңгəмə
22	Репетициялэр	1	1	2	чыгыш, əңгə мə
23	Дикция. Интонация.	1	1	2	Əңгəмə, сор ап чыгу
24	Сөйлəм темпы. Рифма. Ритм.Импровизация.	1	1	2	Əңгəмə, сор ап чыгу
25	Диалог. Монолог.			2	Əңгəмə, сор ап чыгу
26	Сəхнədə чыгыш ясауга əзерлек	1	1	2	чыгыш
27	Сəхнədə “Зəңгэр шəl” əсəрен уйнау		2	2	чыгыш
28	"Чəчəклэр аланында" сəхнə уенының эчтəлеге белən танышу.	1	1	2	əңгəмə
29	Рольлэргə бɵлөп уку. Репетициялэр ясау	1	1	2	чыгыш
30	Киенү-бизэнү осталыгы.	1	1	2	əңгəмə
31	Декорациянең роле	1	1	2	Сорап чыгу

32	Репетицияләр ясау	1	1	2	чыгыш
33	Сәхнәдә чыгыш ясау		2	2	чыгыш
34	Пантонимнар	1	1	2	әңгәмә
35	Әкиятләрдән өзекләр сәхнәләштерү	1	1	2	чыгыш
36	Декорацияләр ясау	1	1	2	әңгәмә
37	Мимика, жест, авазларны дәрәс әйтү өстендә эш	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
38	Сәхнәдә чыгыш ясау		2	2	чыгыш
39	Хайваннар турында татар халык әкиятләре белән танышу. "Иң якын жан дуслар"	1	1	2	
40	Рольләр өстендә эшләү	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
41	Репетиция ясау	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
42	Декорацияләр ясау	1	1	2	әңгәмә
43	Костюмнар өстендә эш	1	1	2	әңгәмә
44	Ритмопластика. Әкиятне сәхнәләштерү	1	1	2	чыгыш
45	Сәхнәдә чыгыш ясау		2	2	чыгыш
46	Рус һәм татар язучыларының шигырьләрен уку	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
47	«Мәңге яши Тукай безнең күңелләрдә!»	1	1	2	чыгыш
48	Спектакльләргә тудыручылар: язучы, шагыйрь, драматург	2		2	Әңгәмә, сор ап чыгу
49	Мәкальләр дөньясына сәяхәт	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
50	Театрларның төрләре белән танышу. Курчак театры	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу

51	Музыкаль театрлар	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
52	Цирк театры	1	1	2	Әңгәмә, сор ап чыгу
53	Уен «Театр – экспромт»: «Колобок».	1	1	2	чыгыш
54	Мәктәптә театраль фестиваль	1	1	2	чыгыш
55	Мәктәптә театраль фестиваль	1	1	2	чыгыш
Х.Йомгаклау (2 сәг.)					
56	Йомгаклау.Ижади эшләр		2	2	чыгыш

Кулланма әдәбият

1. "Әдәбият белеменә кереш".
2. Татар халык әкиятләре.
3. "Тәрбия" газетасы.
4. "Ачык дәрәс" газетасы.
5. "Жырлыйк әле" жыр китабы.
6. Х. Халиков "Зиһен ачкычлары"
7. "Мәктәп сәхнәсе" китабы.
8. Табышмаклар, тизәйткечләр, тел шомарткычлар.
9. "Сабантуй" газетасы.
- 10 Гомәр Бәширов "Туган ягым - яшел бишек"
11. Туфан Миннуллин. Сайланма әсәрләр. Хәтер- 2008 нче ел
12. Татар драматургиясе (1960-1980 нче еллар). Сайланма әсәрләр ТаРИХ-2000
- 13 К.Тинчурин «Зәңгәр шәл»

Техник чаралар:

- музыкаль центр;
- музыкаль фонотека;
- аудио и видео кассеталар; СД– дисклар;